

Francoske čete napredovale sedem milj.

Osvojile so 30 vasi in mest v enem dnevu.

Velik del nemške armade v okolišju Roya v pasti.

Paris, 28. avg. — Vojni stan poroča danes, da so francoske čete v zadnjih štiriindvajsetih urah reokupirale trideset vasi in mest in prodrele dvanajst kilometrov (okrog sedem milj) na dvanajst milj dolgi fronti južno od Somme. Med zavzetimi postojankami je tudi železniško križišče Chaulnes. Severno in južno od Avre so Francozi okupirali Amiecourt, Balatre, Roigis in Verpilliers. Južno od tega kraja so francoske čete prodrele v gozd Crapeu Mesnil in vzele Dives (vzhodno od Lassignija). Francozi se zdaj bližajo Neslu in prodirajo na vsi fronti proti reki Somme.

Paris, 28. avg. — Večji del nemške armade v okolici Roya in Chaulnesa je prišel v past. Francoska kavalerija je že prišla v bližino Somme, dočim je infanterija in artilerija v neprestanem boju s sovražnikom, ki je prišel v velike konfuzije. Obe krili namenske čete, na kateri se vrši umikanje sovražnika, sta po silovitim ognjen francoskih topov.

Takoj po padu Roya so se pričeli Nemci umikati na 15 kilometrov dolgi fronti, toda čete generala Mangina so posvoš v dotiki s sovražnikom.

Angleži prodri tri milje in preokupirali stare Hindenburgovo črto.

London, 28. avg. — Današnje uradno poročilo se glasi, da so angleške čete večraj okupirale večji del gozda Trones, kjer je bilo vjetih veliko število vojakov ruske garde. Južno od Somme so Angleži vzeli močno postojanko Foucaucourt. Prva angleška armada prodira ob cesti Arras-Cambrai in je že dosegla Haucourt, Remy in Boiry-Notre Dame.

Z bojišča javljajo danes popoldne, da so Nemci vrgli nove divizije v boj v okolišju Bapaume, kjer se vrše srditvi boji. Bapaume in Tilloy sta središče najhujših bojov odkar traja angleška ofenziva od 21. t. m. in posest teh dveh krajev, ki nista drugzega kakor kup razvalin, se menja vsako uro.

Mnoga znamenja kažejo, da mora vladati velika zmehnjava za nemško fronto. Angleži, so vjeli med rednimi vojniki tudi godbeniki in transportne vozničke, ki so jih nemški poveljniki poglali v boj z namenom, da ustavijo prodirajoče zmogovalec.

Sovražnik se je utrdil na stari zakopni črti severno od Somme od Guillecourta do Ginchys, kjer je pričakovati nadaljnih ljutih bojov. Dalje grade Nemci obrambno črto za kanalom Du Nord med Peronnom in Cambraiem. Angleži so oddaljeni še šest milj od Peronna.

Na severnem krilu angleške fronte so kanadske čete večraj prodrele tri milje daleč in preokupirale stare Hindenburgovo črto med rekama Sensee in Scarpe; Kanadčani so zasedli velik kos teritorija in osvojili sedem trgov in večje število vasi. Nemški vojni stan priznava v sinočnjem poročilu izgubo teh postojank kakor tudi izgubo Roya na francoski fronti.

Angleški eroplani nosijo strelivo. London, 28. avg. — Danes je bilo uradno razglašeno, da so posebni kvadranti angleške zračne flote pričeli opravljanje nove službe na bojišču. Prenašajo strelivo za strojne puške, ki ga spuščajo na parašutu na tla, kjer so pozicije britskih strojnopuškarnj.

V zadnjih štiriindvajsetih urah so angleški avijatiki zmetali 261 ton bomb na razne nemške postojanke. Stirje nemški eroplani so bili uničeni, medtem ko Angleži pogrešajo devet letal.

Američani napredovali ob reki Vesli.

Z ameriško armado ob Vesli, 28. avg. — Ameriške čete, ki so večraj napadle v okolišju Bazochesa, so napredovale in obdržale vse pridobitve. Američani so vjeli večje število Nemcev.

Istočasno, ko so napadli Američani, so Nemci vzprijorili vpad na Fiesmette, ki je v rokah ameriških čet. Vpad se je izjalovil, dasiravno so Nemci koncentrirali močan ogenj iz lahkih topov in strelnih pušk na našo postojanko.

Injanterski boji v okolišju Bazochesa se še nadaljujejo. Savražnik je izvršil več protinapadov na izgubljene pozicije, ki so pa bili odbiti.

Ko se je sovražniku ponerečil napad na Fiesmette, so pričeli Nemci sinoči besno obstreljavati mestee in topniški ogenj je trajal malone vsa noč.

Angleži premagali Avstrijce na italijanski fronti.

Rim, 28. avg. — Uradno poročajo, da so britiške čete zapadno od Asiaga sinoči napadle avstrijske postojanke, premagale sovražne garnizije in vjele 270 Avstrijcev.

Italijanske čete v Albaniji so se umaknile na novo defenzivno črto. Dunaj čez London, 28. avg. — Avstrijski vojni stan javlja, da so avstrijske čete reokupirale Pleri in Berat v Albaniji po vračem boju. Italijani so se umaknili s hribom Speragi in Senja z velikimi izgubami v moštvi in materijalu.

Dve nemški diviziji uničeni v stranski nočni bitki.

London, 28. avg. — Poročevalec z britiške armade generala Binga opisuje pošastno bitko, ki se je vršila ponoči med Angleži in Nemci v okolišju reke Somme. Granate so užeale petrolej v nekaj tenkih, ki so bili takoj v plamenu in iz njih so švigali do sto čevljev visoki ognjenji žetki in zrak. Plamen je razsvetlil stotine eroplanov, ki so (Dalje na 3. str. 1. kol.)

DELAVSKE REZERVE SO IZCRPANE.

TAKO SO POROČALI ZVEZNI URADNIKI NA KONFERENCI.

Nevalna industrije bodo dale delavce vojni industriji.

Washington, D. C. — Poljski agentje zveznega delavskega departementa, ki so prišli iz vseh krajev Združenih držav, da se udeležijo konference, so ponovili staro vest, da so delavske rezerve izčrpane in da primanjkujejo delavci v vojni industriji. S tem so poljski agentje potrdili izjavo delavskega departementa, ki je svoječasno naznanil, da primanjkuje en milijon neizučeni delavcev.

Primanjkovanje delavcev je tako občutno, da so zakasneli nekateri vojni projekti. Delavski departement pravi, kar je rekel odbor vojne industrije, da se pomanjkanju delavcev lahko odmore le na ta način, ako se takoj omeje nevalne industrije.

Namestnik ravnatelja biroja za posredovanje dela je rekel na konferenci: "Čas je prišel, da ves narod spozna, da je nemogoče bismis kot ponavadi. Vprašanje je pred nami, da hitro zmagamo ali pa zavlečemo vojno za nedolžen čas. Če hočemo zmagati hitro, tedaj mora poveljniki izdelovanje avtomobilov in produktov, ki služijo luksusu. Odbor vojne industrije je razredil potrebne reči tako daleč, da se lahko podvzame definitivna akcija."

Priporočil je, da vsak mož in vsaka žena cenil vrednost svojega dela v interesu zmage. Pripravljeni moramo biti, da gremo tako daleč kot v Franciji in na Anglijskem. To se pa lahko le tedaj zgodi, če se zbudi ljudstvo, da se zanima stvar.

AMBULANČNA LETALA.

Washington, D. C. — Letalska polja opremijo z ambulanci letali, da bodo hitro prenašala ponesrečene letalce od mesta nesreče do poljske bolnišnice. Poizkusi z ambulanci letali so se dobro obnesli na Geratnerjevem polju in valed tega so jih uvedli že na devetih letalskih poljih v Texasu. Vojni department naznanja, da so bili inštruirani vsi poljski poveljniki, da sledje zgledu.

AMERIŠKO TRGOVEKO BRODOVJE SE MNOŽI.

Washington, D. C. — V tednu, ki je končal z 2. avgustom, je bilo plovbenemu odboru izročeni osem dovršenih ladij. Sedem ladij je iz jekla in ena iz lesa. Te ladje imajo 40.000 ton urtve teže.

HEARST TOŽI MESTNE URADNIKE.

Mount Vernon, N. Y. — Star Publishing kompanija je vložila tožbo proti štirinajstim mestnim uradnikom za \$100.000 odškodnine vsakega, ker so nastopili proti prodajanju Hearstovih listov na ulicah.

Tožen je župan, deset občinskih svetovalcev, policijski komisar, korporacijski odvetnik in načelnik policije. Kompanija pravi, "da hočejo uradniki na nepostaven način preprečiti tožiteljici izvrševanje legalne obrti."

OSEMNAJSTLETNI MLADENIČI BODO POZVANI ZADNJI.

LETNIKE, PODVRŽENE POZIVU, RAZVRSTI VOJNI DEPARTAMENT.

Uvrčenje v drug razred ne pomeni oprostivte od vojaške službe

Washington, D. C. — Dasiravno je bila nova vojaška naborna predloga sprejeta v obeh zbornicah, ne da bi bila v nji določba, da se mladeniči pod 20. letom uvrstijo v poseben razred in se pokličejo še le tedaj v armado, ko bodo drugi razredi izčrpani, ima vojni department kljub temu namen, da pokliče zadnje v vojaško službo osemnajst let stare mladeniče.

To dozdevno izgleda na prvi pogled kot protislovje, kajti voditelji v obeh zbornicah so šele na zahtevo vlade pritislili, da je bila naborna predloga sprejeta, ne da bi bili v nji specializirani razredi. Toda vojni department soglašja z željo kongresa in ameriškega ljudstva, da se pozovejo mladeniči v armado, ko so starejši razredi že izčrpani. General Crowder je pripravil, da inštruirala lokalne naborne komisije, ko bo pooblaščen v to, da razvrstijo moške v starosti od 18. do 45. leta v en razred, mladeniče od 19. do 21. leta v en razred in moške od 32. do 36. leta zopet v poseben razred.

V načrtu imajo, da so osemnajstletni mladeniči zadnji, moške in mladeniči od 19. do 36. leta pa prvi.

Razdelitev novih registrirancev po razredih ne pomeni, da 18-letnih mladeničev sploh ne bodo poklicali v armado, ali da so moške nad 36 letom varni pred vojaško službo. Razredovanje ne pomeni nič drugega, kot da so registriranci razvrščeni po vrsti, kako jih pozovejo v armado. Mogoče bo razred med 19. in 36. letom zadoštoval za šest mesecev, mogoče za eno leto. In ko bo ta razred izčrpan, jih pokličejo v armado iz drugih razredov. Če bi bil zakon glede razredov specializiran, bi vezal vojni department in mu delal zapreke, tako je pa zadeva prepuščena vojnemu departementu, da pozove mladeniče in moške po potrebi v armado.

Upajo, da bodo mladeniči, stari osemnajst let, lahko še nadalje obiskavali šolo in učilišča, in narčte v tem smislu že pripravljajo v sporazumu z učnimi zavodi. Nekateri bodo mogoče še dalj pohajali v šolo kot do junija 1919, da se izučje v posebnih strokah, ki so potrebne za oficirja.

V vojnem departementu sodijo v splošnem, da ne pošljejo mladeničev onkraj morja, dokler niso stari 19 let.

Tako daleč kot se more sedaj presoditi situacija, bodo iz fantov med 18. in 45. letom napravili armado, ki je potrebna za zmago. To pomeni, da pojde 18 let star mladenič preje v vojno, kot 26 ali 27-letni oženjeni mož, ali mož, ki je bil uvrščen v drug razred, ker ga potrebujejo v industriji. Kadar bodo odšli vsi fantje iz prvega razreda v armado, jih bodo klicali vanjo iz drugih razredov.

Nekateri, ki so bili uvrščeni v druge razrede, smatrajo, da so popolnoma oproščeni od vojaške službe. V resnici je pa uvrčenje v drug razred le obveznost od vojaške službe in tolmači oproščenoje od vojaške službe le na ta način, ker je vsakdo mislil, da pride zmaga, preden bo treba poklicati registrirance iz drugih razredov v armado.

GAZOLIN JE NUJNO POTREBEN NA FRONTI.

KURIVNA UPRAVA PRIPOROČA VARČEVANJE Z GAZOLINOM.

Ob nedeljah naj se opuste izleti za zabavo z avtomobilom.

Chicago, Ill. — Kdor nima koleslja in konja, se bo moral prihodnje nedelje in vse nadaljne nedelje pri izletu v naravo poslužiti svojih nog ali pa cestne železnice.

General Pershing in za zavezniške armade potrebujejo gazolin. In da se potrebni gazolin dobi, je treba, da prenehajo vožnje za zabavo z avtomobili, motornimi čolni in jahtami.

Kurivna uprava je izdala apel na ljudstvo, ki prebiva vzhodno od reke Mississippi, da varčujejo prihodnje tedne z gazolinom, ker ga gre vedno več za vojne potrebe. Varčevanje je potrebno, da ne pride pomanjkanje gazolina, ki je potreben za armado.

Apel kurivne uprave naznanja, v kakšne potrebe se lahko rabi gazolin, dokler je največje varčevanje z gazolinom nujna potreba:

1. Trektoriji (vlačilni avtomobili) in tovorni avtomobili pri prevažanju tovarnega blaga.
2. Avtomobili zdravnikov, če zdravniki izvršujejo svoj poklic.
3. Ambulančni avtomobili, ognjegasni, policijski, patrolni in pogrebniški vozovi in avtomobili, ki so potrebni za spremstvo pri pogrebu.
4. Železniška oprema, če rabi gazolin.
5. Vozovi, opremljeni za izvajanje telefonskih popravil ali ki so v službi kompanij za javno službo.
6. Motorna vozila, ki pravažajo na deželi sporočila, kjer ni navadnih in električnih železnic.

Apel kurivne uprave pravi, naj ljudstvo prostovoljno izvrši njeno priporočilo in upa, da se bo ljudstvo ravnalo po tem apelu. Seveda, če apel ne bo imel dovoljnega učinka, bo kurivna uprava primorana prepovedati prodajo gazolina ljudem, ki ga rabijo, da delajo z avtomobili izlete v svojo zabavo.

Ljudstvo je sprejelo apel z različnimi občutki. Tisti, ki nimajo avtomobilov in motorekipejev, se smejejo in so dobre volje, posestniki avtomobilov in motorekipejev se pripravljajo, da izvrše apel do pike. Najbolj vesele obraze pa kažejo ljudje, ki imajo koline, kajti njih se ne tife odredila, in bodo v nedeljo lahko sedli na koleselji in se odpeljali po cesti neovirano v prsto naravo, ker se ne bo treba umikati številnim avtomobilom na zaprskani cesti.

NEZGODA NA ŽELEZNICI.

Chicago, Ill. — Blizo Antiaha, Ill., je tovorna lokomotiva s vozom za vlakospremno osobje zavozila v osobni vlak. Ranjenih je več potnikov, pa tudi kurjač L. Fisher in strojevodja Edward Egan sta zadobila poškodbe, ko sta skočila s tovorne lokomotive. Lokomotivi sta poškodovani in več voz je razbitih. Nezgode se je dogodila na Soo železnici.

Nihče ne more zdaj povedati, kdaj napoči ura zmage ali kdaj prenehajo klicati registrirance v armado. Uradniki v Washingtonu upajo, da zavezniški izvojujejo zmago z možni, ki so že v zmagi in možni, ki se registrirajo petega septembra.

VOJAŠKA NABORNA PREDLOGA SPREJETA V SENATU.

PREDLOGA POJDE PRED KONGRESNI KONFERENČNI ODBOR.

Nesoglasje povzroča protistrajkovni dodatek.

Washington, D. C. — Senat je sprejel novo vojaško naborno predlogo in odklonil vsak predlog, s katerim bi bili mladeniči pod 21 letom uvrščeni v drug razred ali pa oproščeni vojaških naborov.

Sprejet je bil Thomas-Reedov protistrajkovni dodatek, kajti senat je odklonil predlog senatorja McKellerja iz države Tennessee, da se protistrajkovni predlog črta, s 40. proti 29. glasovom. Dodatek vzame delavcem v važnih industrijah oprostitev od vojske službe, če zastavkajo. Preden je bil predlog sprejet, se je senat izrekel az določbo senatorja Cummins, da se dodatni predlog ne tije delavcev, ako svoj spor predlože vojnemu delavskemu odboru. O tem predlogu odloči šele kongresni konferenčni odbor, ker ga zbornica ni sprejela.

Po imenih so glasovali v senatu o predlogu senatorja Poindexterja iz države Washington, ki je predlagal, da je najnižja naborna starost 19 let.

Za predlog so glasovali.

- Demokratje:
- Bankhead,
 - Gore,
 - Quinn,
 - Kendrick,
 - Kirby,
 - Pomerene,
 - Shields,
 - Vardaman,
 - Walcott.—9.
- Republikanci:
- McNary,
 - Norris,
 - Poindexter,
 - Smith (Mich.),
 - Sutherland,
 - Townsend.—12.

Proti predlogu so glasovali:

- Demokratje:
- Ashurst,
 - Bookham,
 - Chamberlain,
 - Culbertson,
 - Fletcher,
 - Gerry,
 - Henderson,
 - Hitchcock,
 - Johnson (S. D.),
 - Jones (N. M.),
 - McKellar,
 - Negand,
 - Oberman,
 - Owen,
 - Phelan,
 - Pittman,
 - Ransdell,
 - Reed,
 - Robinson,
 - Saulsbury,
 - Shafroth,
 - Sheppard,
 - Simmons,
 - Smith (Ariz.),
 - Smith (Ga.),
 - Thomas,
 - Trammell,
 - Underwood,
 - Walsh,
 - Wilfley.—30.

Republikanci:

- Lenroot,
- Lodge,
- McCumber,
- Nelson,
- New,
- Penrose,
- Fall,
- Root,
- Wadsworth,
- Warren,
- Watson,
- Weeks.—22.

V senatu upajo, da zbornični konferenčni pristanejo na protistrajkovni predlog. Če odklonijo predlog, ne bodo senatni konferenčni vztrajali pri tem, da ga sprejmejo, ker bi z vztrajanjem pri senatnem dodatnem predlogu, zakasneli vojaško naborno predlogo.

Sodeč po situaciji, namerava vojni department določiti 5. ali 7. september za registracijo.

Senator Fall iz države New Mexico je predlagal, da se vojaška in industrijalna dolžnost povika do 60. leta. Njegov predlog je bil odklonjen s 54. proti 9. glasovom.

VREME.

Danes nestanovitno vreme in hladnije; severni vetrovi. Solnčni vzhod ob 6:11 a. m.; solnčni zahod ob 7:31 p. m.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$5 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2887 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2887 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4638.

Datum v oklepaju n. pr. (Juli 30-18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovito jo pravilno, da se vam ne ustavi list.

PROFITARSTVO CVETE NEOVIRANO V ČRNOZOLTI MONARHIJI.

Vesti, ki jih je sporočil kabel, pripovedujejo, da vlada strašna druginja v velikih mestih in industrijskih središčih v avstro-ogrski monarhiji. Kjer se pojavljuje druginja, je samoposebica, da se ji pridružita tudi beda in lakota. Od časa do časa je sporočil brzojav, da so se siromašni sloji v črnozolti monarhiji prehranjevali z jedili, med katerimi so poparjene koprive bile prava delikatesa. V velikih mestih in industrijskih središčih so že pred vojno siromašni sloji živeli v strašnih bednih razmerah. Otroci siromašnih starišev so hodili brez zajtrka v šolo, za večerjo so pa šli v posteljo. Najboljši dokaz za žalostne gospodarske razmere pred vojno v črnozolti monarhiji tvori izredno veliko izseljevanje v Ameriko in druge kraje. Če so bile pred vojno v Avstro-Ogrski tako žalostne razmere, da je vsakdo bežal iz nje, ki je imel sredstva, da je odpotoval v tujino, tedaj je resnica, kar poroča brzojav o bedi v vojnem času, ki tare siromašne sloje.

Ali ta beda ima tudi svoje vzroke, kajti menda nikjer na svetu ne cvete tako profitarstvo kot v Avstro-Ogrski.

"Budapesti Hirlap", skozinskoz velemađarski list, kateremu nihče ne more očitati, da ruje za razpad črnozolte monarhije, je prinesel članek, v katerem našteva profitarstve čine, ki so se vršili prav pred očmi avstrijskih oblasti in vendar so jih oblasti šele odkrile, ko so si profitarji že dobro napolnili žepe. Med temi profitarji so tovarnarji, ki so prikriili dohodke, da so plačali manj davka. Neki tak profitar je v treh letih prikriil 5,642,000 K dohodkov, da mu ni bilo treba plačati davka. Profitarji trgovci in agentje so v par urah "zaslužili" po sto tisoč kron, in neki agent je napravil 800,000 K profita v 75 minutah, ki je prodal 160,000 telovnikov iz ovčje kože. Neki drugi agent je vtihotapil deset železniških voz masti v Trst. Pri vsakem vozu je napravil 130,000 K profita, skupaj 1,300,000 K.

Profitarstvo kaj bujno cvete v črnozolti monarhiji in delavci stradajo, da jim pokajo kosti, kljub temu pa še nismo čitali, da je avstrijska vlada ukrenila v vojnem času kaj za delavce. O, pač, nekaj smo brali. Kadar so šli sestradani delavci in njih žene na ulico, da so demonstrirali za več živeža, so jih sprejeli na ukaz avstrijskih mogotcev s policijskimi sabljami in brzostrelnimi puškami. Mesto kruha so dobili delavci s sabljami po glavi, njih želodec so napolnili s krogli iz brzostrelnih pušk, medtem ko je vlada mirno gledala, kako profitarji z oderuškimi cenami neusmiljeno odirajo delavce.

Za tiste, ki so okusili avstrijsko socialno in delavsko politiko na svoji koži, preden so prišli v Ameriko, ni seveda to nič novega, kajti tudi v predvojnem času so sestradane delavce v Avstriji vedno nasitili s policijskimi sabljami in žandarmerijskimi bajoneti. In če so bile policijske sablje premalo ostre in žandarmerijski bajoneti prešibki, da bi pritirali delavce nazaj v staro sužnost in staro stradanje, je nastopilo vojaštvo. Le vprašajte stare rudarje, ki so delali v zimi 1891—1892 v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku in povedali vam bodo, kako so vojniki stražili delomrznе barabe z Dunaja, ki so kot stavkokazi nakladali premog v Trbovljah, in kako so siromašne rudarje v mrzlih nočeh vlačili iz postelje in jih izročali žandarjem, da so jih odgnali v zapor v Litiijo ali pa v Celje. Če jih boste vprašali, povedali vam bodo stvari o prestanem trpljenju in bedi, da se vam bodo ježili lasje na glavi, ali boste pa jeze stiskali pesti. In takrat ni bila črnozolta monarhija v vojni, in vendar niso imeli industrijski delavci takega zasluga, da bi se trikrat na dan najedli nezabeljenega močnika, kisle repe ali kislega zelja.

Sedaj je vojna in samoposebi se razume, da so sedaj razmere stokrat slabše kot v mirnem času, kajti mogotci v črnozolti monarhiji niso spremenili svojega stališča napram delavstvu. Delavce jim je bil vedno nič, navadno živo bitje, ki je ustvarjeno, da zanje gara in znoji od zore

do mraka. Ali taki niso le avstrijski mogotci, ampak enaka je vsa avstrijska škricarija, in tudi ljudje, ki so se navzeli škricarskih nazorov, čeprav so bili "stifelpucari" v pisarnah, v katerih se je oblastno šopirila škricarija in prezirljivo gledala na delavca in siromašnega malega kmeta (bajtarja ali kajzarja) kot na manj vredni bitji.

Profitarstvo in oderuštvo sta cvetela v Avstriji, ko ni bilo vojne, sedaj pa oderuhi in profitarji derejo z ljudstva kožo v črnozolti monarhiji, ko se ne more ganiti, ker ga drži k tlom železna militaristična pest.

Tudi za avstrijske oderuhe in profitarje pride dan plačila tako sigurno kot za Habsburžane, ki so poleg kajzerja najbolj nevarni avtokratje demokraciji in vesoljnemu človeškemu napredku.

NOVA KRALJSTVA.

Medtem ko so po ruski revoluciji zavezniki sprejeli načelo samoodločevanje narodov, se čujejo iz Berlina in Dunaja v enomer glasovi o ustanovitvi novih kraljestev. Za Avstrijo je obstajala prilika ustanoviti novo kraljestvo na Balkanu, ki bi obsegalo današnje Srbijo in eventualno Bosno in Hercegovino. V sled neuspehov na zapadni fronti so s takimi glasovi potihnil, kajti ustanovitev balkanskega kraljestva po želji Avstro-Ogrske in Nemčije je mogoča le s popolno zmago centralnih sil. Ker taka zmaga ni bila na vidiku, so balkansko kraljestvo avstrijskega modela potisnili z dnevnega reda. Živahniji boj za trone se pa vrši v teritorijah, ki so jih centralne sile ugrabile Rusiji. Ti kraji se jim zde tudi sigurnejši, kakor pa balkanske dežele.

Največjo preglavico dela nemški in avstro-ogrski diplomaciji poljsko vprašanje. Nemčija bi ga rada rešila v svoj prid in ravno tako Avstrija.

Avstrija je v tem toliko na boljšem od Nemčije, da jo v njenem stremljenju podpira poljsko plemstvo in vsika katoliška duhovščina. Poljski klub v avstrijskem državnem zboru je zadnje mesece zavzel taktiko nasprotno vsakemu avstrijskemu ministru, ako Avstrija ne izšli rešitev poljskega vprašanja od Nemčije tako, kakor žele avstrijski Poljaki oziroma poljski plemenitaki in škofje. Ti bi se za enkrat zadovoljili s tem, da se bivša ruska Poljska združi z Galicijo v eno kraljestvo, katerega naj bi vladal avstrijski cesar. Avstro-Ogrska pa naj bi se spremenila v trializem, to je dvojni monarhija naj bi v bodoče obstajala iz treh delov: Kronovin, zastopanih v dunajskem državnem zboru, ogrska polovica in zedinjena Poljska, seveda brez Poznanja, katerega ima Prusija. S takimi rešitvijo bi bil poljski klub zadovoljen in bi pomagal avstrijski vladi pri izvrševanju njenih načrtov. Na ta način bi bila dunajski vladi zagotovljena večina v parlamentu in bi lahko zavzemala poljubne korake proti Čehom in Jugoslovanom, kajti kompromis bi se ji v tem slučaju zdela nepotrebn.

Nobena tajnost ni več, da vlada v Avstro-Ogrski, posebno v avstrijski polovici velika notranja kriza. Avstrijski državni sistem je prešel v štadij impotence. Vlada se čuti skoro brezmočno umiriti uporne duhove avstrijskih narodov. Vladala bi rada "parlamentarno" toda križ z avstrijskim državnim zborom je, da le rebelira; z velikimi težavami se posreči avstrijski vladi dobiti večino v parlamentu in kadar jo dobi, mora vedno obljubljati vsakojake koncesije strankam, katere se potem pri volji glasovati za vladin program. Izvršitev obljub pa je v takih razmerah, kakoršne vladajo v dvojni monarhiji sedaj, zelo težko vprašanje. Ustreei Čehom, to je današnji avstrijski vladi nemogoče, kajti Čehi zahtevajo mnogo več, kakor pa jim more dati dunajska pronemška vlada. Ravno to velja za Jugoslovane. Lažje je s Poljaki. Poljski klub v avstrijskem državnem zboru je bil za avstrijsko vlado že mnogokrat gista rešilna slamica, s katero se je ohranil marsikateri avstrijski kabinet pred padcem. Tudi sedaj v vojnem času morajo avstrijske oblasti računati na pomoč Poljakov in razume se, da Poljaki zahtevajo koncesije za usluge, ki jih dajejo vladi.

Med Nemčijo in Avstro-Ogrsko se že dolgo vodijo pogajanja za rešitev poljskega vprašanja. O kakem samoodločevanju poljskega naroda pri teh pogajanjih ni govora, pač pa pridejo pri njih v poštev le pruski militaristični interesi in pohlep Habsburžanov zavladati nad zedinjeno Poljsko in na ta način utrditi svoje državo proti notranjim in zunanjim sovražnikom. Avstrija je že dolgo časa vzgajala galiske Poljake v avstrijskem duhu. Poznanjski kakor tudi ruski Poljaki so bili s svojimi simpatijami na strani Avstrije, ker so smatrali Avstrijo za edino državo, ki postopa tolerantno s Poljaki. Poljaki v Avstriji so uživali politično mnogo več pravice kot na primer v Rusiji, kjer je vladala nad Poljaki carjeva vlada z brutalno silo. Zato ni bilo pri Poljakih niti od daleč tiste slovenske zavesti kot naprimer pri Čehih. Poljaki so povdarjali, da jih slovenska ruska vlada mnogo bolj zatira kot pa avstrijska nemška vlada. Avstrijska diplomacija je razumela situacijo, pa je izrabljala galiske Poljake proti Rusiji in proti drugim Slovanom v Avstro-Ogrski, češ da so ostali slovenski narodi dvojne monarhije veliki prijatelji Rusije, tiste Rusije, ki odreja poljskemu narodu vsake politične pravice. Ker je v političnem življenju v Galiciji prevladovalo plemstvo, navdano s klerikalnim duhom in če pri tem vzamemo še v obzir, da je plemstvo že po svojem bistvu konservativno, potem se ne sme čuditi, da smo videli poljske poslanke v avstrijskem državnem zboru skoro vedno nastopati za vladno politiko.

Po razširjenju volilne pravice pri volitvah v državni zbor so dobile tudi druge poljske stranke nekoliko mandatov, toda poljska žlahta je še v nadalje prevladovala.

Med Avstro-Ogrsko in Nemčijo se že dolgo vodijo pogajanja glede rešitve poljskega vprašanja. Obe državi ga hočeta rešiti pred zaključkom vojne, kajti potem upajo, da bo poljsko vprašanje odpadlo z mirovne konference, ker je že "rešeno".

Za konservativne poljske kroge bi bil avstrijski način rešitve poljskega vprašanja popolnoma zadovoljiv. Ruska Poljska bi se združila z Galicijo. Ta zedinjena Poljska bi imela svoj državni zbor, svoje ministere in poljskega kralja v tem smislu, kakor ima ogrska polovica svoj državni zbor, svojo vlado in svojega kralja. Ogrski kralj in poljski kralj pa bi bil kakor dosedaj avstrijski cesar. Torej avstrijski način rešitve poljskega vprašanja bi pomenjal premembo avstro-ogrskе monarhije iz dualizma v trializem.

Za trialistično formo Avstro-Ogrske so že svojočasno propagirali med Jugoslovani. Tretja država naj bi obsegala banovino, hrvatske in slovenske pokrajine v Avstriji ter Bosno in Hercegovino. Takemu trializmu pa niso bile naklonjene vlade na Dunaju in ne v Budapešti, pa tudi Čehi in drugi Slovani niso simpatizirali s to idejo. Madžari bi bili s takim trializmom odgnani od morja in ravno tako Avstrija. To se pravi, da bi držala pot k Jadranskemu morju skozi Jugoslavijo, ki bi bila v trialističnem smislu "samostojna" država. Čehi pa so nasprotovali, ker bi pomenila vsaka odepitve slovenskih delov od Avstrije povečano premoč Nemcev nad češkimi življenjem.

Nekaj drugega je, če bi tretji del trializma predstavljal zedinjeno Poljsko. Tak trializem bi utrdil habsburško dinastijo in povečal vpliv njihove države. Tudi Madžari menda ne nasprotujejo takemu trializmu, kajti v tem slučaju ne vidijo tolike nevarnosti za svoj vpliv kakor pa v slučaju zedinjenja jugoslovanskih dežel. V slučaju Poljske ne bo Ogrska izgubila nobenega dela svojega ozemlja, pač pa bi ga Avstrija z odepitvijo Galicije. Ogrska bi si v takem trializmu

še vseno ohranila v mnogih skupnih stvareh odločilno besedo.

V Nemčiji so pa drugega mnenja. Nemško časopisje povdarja, da so nemške in ne avstrijske armade "osvobodile" Poljsko, da so nemški vojniki žrtvovali svoja življenja za njeno osvoboditev. Pri tem pišejo v takem tonu, da v Avstriji prav lahko razumejo, da se ima slednja zahvaliti Nemčiji, da je dobila nazaj Galicijo in da se je Avstro-Ogrska obvarovala pred nevarnostjo poplave ruskih armad. Za to Avstrija ne sme zahtevati poljskega kraljestva zase. Kar želi Nemčija, je odepitev gotovega dela ruske Poljske, ki naj se pridruži Nemčiji. Odrtni žele le toliko Poljske, kolikor je potrebno za ustvaritev "strategične" meje. V navadnem jeziku povedano: Nemčija si želi pridržati toliko Poljske, da bodo v slučaju kake intervencije nemške armade lahko v par dneh zasedle glavno mesto Poljske, kajti nemško vrhovno poveljništvo je glavni faktor pri izvrševanju poljskega vprašanja v centralnih državah. Da se pa ne bi očitala Nemčiji intolernost, je napram Avstriji toliko velikodušna, da naj eden Habsburžanov zasede poljski prestol v Varšavi. Združenje Poljske pod habsburško dinastijo v skupni državi bi pomenilo za Nemčijo preveliko nevarnost, kajti nikjer ni zapisano, da bo Avstrija za vedno ostala podnožje Nemčiji. Še veliko večja nevarnost pa bi bilo združenje Poljakov, kakor ga želi Avstrija, za Nemčijo v tem, če bi se tej skupini želeli pridružiti tudi Poljaki v Prusiji. To pa je treba preprečiti s tem, da ostane Poljska še v nadalje razdeljena v tri dele, kakor je bila pred vojno. Razlika pa naj ostaja le v tem, da bo del bivše Poljske samostojen s svojim kraljem.

Na zadnji konferenci v nemškem glavnem stanu, na katerem sta bila navzoča Viljem in Karl, zunanji minister Burian, nemški poveljniki in več drugih diplomatov, se je mnogo govorilo, kako zadovoljiti Poljake. Cesar Karel in Burian sta baje zahtevala združenje ruske Poljske z Galicijo pod habsburško dinastijo, če se hoče Avstrija ubraniti krize, ki utegne postati usodopolna za obstoj Avstrije. Povdarjala sta, da so galiski Poljaki izjavili, da bodo delovali proti vsaki avstrijski vladi, ki se bo uklonila nemškimi zahtevam. Konec konference je bil ta, da sta Karl in Burian zopet upognila kolena pred nemškim vrhovnim poveljništvom in sta se vrnila brez združene Poljske.

Nemško vrhovno poveljništvo je zadovoljno, da zasede poljski prestol avstrijski nadvojvoda Karol Štefan. Prince Radziwill ima tretjo hčer tega nadvojvode za ženo, zato je bil prine sam v glavnem stanu nemškega vrhovnega poveljstva, kjer je priporočal Karla Štefana za poljskega kralja. Ako ne bo druge poti, bo Avstrija najbrže pristala v ta rešitev poljskega vprašanja. S tem se bodo morda zadovoljili tudi poljski plemenitaki, vsaj kar je pronomskih. Pri tej rešitvi (3) pa ne bo še rešeno vprašanje mej poljskega kraljestva, vprašanje plovice po reki Visli, rabo Dancinga za prosto pristanišče itd. Važno je tudi, dali bo Avstrija in Nemčija dovolila Poljski organizirati lastno armado. To so reči, katere ne more omalovažati noben avstrijski nadvojvoda na poljskem prestolu. Ako se poljsko vprašanje ne reši v zadovoljstvo Poljakov, je poljski tron zelo nestalen "job" in poleg tega tudi nevaren. To ve Nemčija, pa ga privoščiti avstrijskemu nadvojvodu rajši, kakor pa kakemu heneolenskem princu.

Medtem, ko se prička diplomacija avtokratične Nemčije in Avstro-Ogrske za plen poljskih dežel, se budi demokratična zavest med poljskim ljudstvom bolj in bolj. Četudi so vsa poročila zateinjena s cenzuro, se vendar ne more prikriti, da se v poljskih mestih Galicije in bivše ruske Poljske dogajajo veliki nemiri. Nemogoče je prikriti cenzuri, da zahtevajo demokratične mase poljskega naroda rešitev poljskega vprašanja na podlagi Wilsonovih načel. Poljski plemenitaki z buržoazijo vred lahko meštarijo z avstrijskimi in nemškimi avtokratki za bodočo usodo Poljske, kajti s tem hočejo ohraniti svoje konservativne institucije, pa četudi trpi svoboda poljskega

naroda. Poljsko plemstvo želi rešiti poljsko vprašanje predno bo končana ta vojna, končana ta vojna, kajti če pride stvar pred mirovno konferenco, se boje, da ne bo zastopala dovolj močno njihovih interesov. Zato bodo v skrajnem slučaju sprejeli tudi kakega avstrijskega nadvojvoda za svojega kralja. Vprašanje pa nastane, če bodo zavezniki priznali tako skrupucano poljsko kraljestvo, ki bo v prvi vrsti v interesu Nemčije in Avstrije. Zavezniki ga ne bodo priznali in tudi poljsko ljudstvo ne. Zato ostane dejstvo, da se bo bodočnost Poljske odločila po porazu centralnih sil, in če bo poljsko ljudstvo pametno, bo lahko doseglo zedinjeno Poljsko na najdemokratičnejši podlagi.

Konservativni elementi med Poljaki so močnejši, kakor med katerikoli slovenskim narodom. To je zasluga katoliške cerkve, ki ima v političnem življenju med Poljaki velikanski vpliv. Za demokratične rešitve poljskega vprašanja je potrebno, da se poljske demokratične struje kar najbolj mogoče otresejo klerikalnega vpliva. In to se danes dogaja, kajti vojna je tudi za poljsko ljudstvo šola spoznanja.

MCADOO APELIRA NA LJUDSTVO, NAJ OPUSTI NEPOTREBNO POTOVANJE.

Washington, D. C. — Železniški upravitelj je apeliral na ljudstvo, naj omeji potovanje na železnicah le na potrebna pota.

McAdoo pravi, da so mu bile dopisane pritožbe, da so vlaki preveč natlačeni s potniki. On pravi, da so nekateri vzroki opravičeni, toda vzroki so dvojni.

Prevažati je treba vojske od doma v vojaške taborе, iz vojaških taborov v druge vojaške taborе in k morju. To je povzročilo, da primanjkuje potniških in spalnih vozov.

Treba je prevažati tudi vojni material, premog, živila itd.

Površana je bila vozna za pasazirje, da se odpravi nepotrebno potovanje, kajti čim manj ljudi potuje na železnicah, toliko več voz in lokomotiv ostane za prevažanje vojakov.

Priporočljivo je, da ljudje potujejo, kadar je pot potrebna.

Če se bodo ljudje ravnali po tem priporočilu, ne bodo le razbremenili železniškega obrata, ampak bodo tudi prihranili denar, ki ga lahko nalože v zadolžnih svobode.

TOŽI POLICIJO ZA ODŠKODNINO.

Goshen, Ind. — Mrs. Cossie Delcamp je vložila tožbo za odškodnino proti John E. Rigleyju, tujakšnemu policijskemu načelniku, in njegovemu namestniku Harrison R. Kayesu, ker je bila po nedolžnem aretirana in vržena v zapor. V tožbi zahteva \$10,000 odškodnine. Delcampova pravi, da sta policijski načelnik in njegov namestnik mislila, da imata pred sabo njeno sestro Mimie Adkins, pa sta jo aretirala. Obtožena je bila pjanosti, toda pri obravnavi jo je župan Troyer oprostil, ki je bil njen sodnik.

ZADNJE VESTI.

MUNICIJSKI DELAVCI DOBE POVIŠANO MEZDO.

Washington, D. C. 28. avgusta. Otto M. Eidlitz, izvoljen razsodnikom v meznem sporu med kompanijami in delavci v Bridgeportu, Conn. je rassodil, da se povzra meza vsem delavcem, ki zaslužijo manj kot 78 centov na uro. Rassodba se tiče 50 tisoč delavcev.

Minimalna meza znaša za vse izučene in neizučene delavce nad 21. letom 42 centov na uro in 32 centov na uro za delavke nad 18. letom. Rassodba priznava temeljni osebnim delavnikom, pravico, da se smejo organizirati in pogajati kolektivno, in da dobe šenske isto mezo kot delavci, če opravljajo možko delo.

GOMPERS NA ANGLEŠKEM.

London, 28. avgusta. — Samuel Gompers, predsednik "Američke delavske federacije," in drugi zastopniki američkega strokovno organiziranega delavstva so se iskrcali v nekem angleškem pristanu.

VESTI Z BOJIŠČA.

kljub dežju živigali nizko nad bojiščem in iz eroplanskih strojnih pušk se je vsipala toča krogel na sovražnika. Medtem se je pa na tleh spopadalo na tisoče mož z bajoneti in ročnimi granatami v smrtne boju.

Poročevalec pravi: "Bila je strašna, demonska in obnem grozno-veličanstva slika, gigantična tragedija, ki se je končno završila a temeljitim porazom sovražnika. Dve nemški divizionji sta bili pozitivno uničeni in tla so bila pokrita s tisoči in tisoči trupel".

Razlika v ofenzivi v dveh letih.

London, 28. avg. — Angleške čete so v štirih dneh (od 21. do 25. avg.) reokupirale 116 štirijakiških milj ozemlja, medtem ko so v prvi soški ofenzivi leta 1916 pretekli štirje meseci predno so Angleži osvobodili 44 štirijakiških milj. Prava prav so Angleži v omenjenih štirih dneh zadnji teden vzeli več teritorija kakor njihove in francoske čete skupaj v ofenzivi leta 1916 od 1. julija do 31. oktobra.

Razno iz inozemstva.

Kaos v Avstriji.

Bern, 28. avg. — Notranji položaj v Avstriji je danes tak kakor je bil v Rusiji pred revolucijo. Ruski vjetniki, ki so ušli v Švice, pripovedujejo, da je Avstrija polna vojaških dezertirjev, ki prihajajo z vseh front. Posebno žalostno sliko nekega časa v tej smeri, potem kmalu pobegne vsa armada in Italijani bodo imeli odprto pot nazaj na Garisiko.

Gore in gozdovi za italijansko fronto so polni begunov, ki hodijo okrog kmetov in jim ponujajo vojaško opremo in celo bajonete za grizljive jedi. Kmetje naravno simpatizirajo z dezertirji, kajti oni sami morajo občutiti trdo pest militarističnih oblasti. Večne rekvizicije poljskih pridelkov in živine so opravile kmetja v obup in začel se je organiziran odpor. Kmetje skrivajo, kar morejo skriti in kadar pridejo žandarji ali vojaški iskat skrivno žito, navedno pride do krvavih bojov med njimi in kmeti, ki dobe orožje in strelivo od dezertirjev.

Nizozemski premogarji groze s stavko.

Haag, Holandija, 28. avg. — Premogarji v Heerlenu in Limburgu groze s stavko valed nezadostne hrane. Pišči živežni odmerki so povzročili, da povprečni premogar komaj opravlja dnevno delo v rovu, medtem ko fizično slabejši delavci ne morejo več opravljati dela.

"Limburg Courier" poroča, da je premogarji pomanjkanja živil med premogarji padla produkcija premoga za 150 desetonskih vozov dnevno v primeri z normalnimi časi. Vodstvo premogokopov samo priznava, da je položaj zelo resen in odklanja vso odgovornost v slučaju, da vlada ne dovoli povišanja živežnih odmerkov.

V Amsterdamu in Utrechtu je veliko pomanjkanje krompirja. V zadnjem mestu se ponavljajo gladovne demonstracije in primerilo se je že na stotine vlomov v pekarnice in prodajalnice z živili. V Amsterdamu dobe prebivalci riž namesto krompirja, v Utrechtu pa no dobe nič.

Holandiska je letos izvozila na tisoče vagonov krompirja v Nemčijo, doma pa ljudje stradajo. Nemčija zamenjava premog za krompir in sicer pošlje en voz premoga za tisoč vozov krompirja. Nemci na meji preklinjajo vsak voz premoga, ki odide v Holandijo, ker jim ga doma zelo manjka.

Nemci govore o porazu.

Carib, 28. avg. — "Kœlnische Volkszeitung" piše: "Zdaj se bomo za življenje ali smrt. Vojna ima odločiti bodočo existenco Nemčije. Vprašanje je, dali more naš narod imeti politično in gospodarsko svobodo".

Zeneva, 28. avg. — Iz Bertina poročajo, da je dejal pruski vojni minister baron Stein sledeče: "Nemčija morda doživlja več porazov na zapadu. Naši porazi so resni, ako vpoštevamo njihov vpliv na domačo fronto, kajti konca vojne še ni videti. Ijudstvo mora pokazati željo do boja za zmago.

Vsaka druga pot bi bilo zločin zoper domovino".

Turčija kliče zadnje moške sile pod orožje.

Carib, 28. avg. — Turška vlada je pozvala pod orožje vse moške od 17 do 45 let. Vsi turški konzulati v Bolgarski, Avstriji in Nemčiji so obvestili turške pedanike v omenjenih državah, da se morajo vrniti domov do 4. septembra t. l.

Spanska ladja potopljena. London, 28. avg. — Komaj je nemška vlada sprejela sklep španske vlade v zadevi submarinske kontroverze, že poročajo, da so nemške potapljače potopile drugo špansko ladjo "Carasbo" in šest mornarjev je izgubilo življenje.

Vesti iz Rusije.

Nemci in ukrajinski kmetje v veliki bitki.

Stockholm, 28. avg. — Retrogradska "Pravda" piše, da je ukrajinska kmečka armada, ki šteje bilko 40,000 mož, v veliki bitki z Nemci in buržoazno belo gardo pri Siviri. Železniški štrajk v Ukrajini se nadaljuje.

Pristaši ruske buržoazije, ki so prišli iz Kijeva, se pritožujejo, da so Nemci a svojo roparsko politiko v Ukrajini povzročili, da bolševizem tamkaj še bolj narašča. Čim nemške čete zapustijo katerikoli distrikt, delavci takoj ustavijo delo in s kmeti vred organizirajo krajevni sovjet. Ruski buržoa obžaluje usodo ukrajinske buržoazije, ki se nahaja med dvema ognjena, odkar je prepustila vso oblast v deželi nemškim vojaškim poglavarjem. Nemci nimajo toliko četa, da bi imeli sleherni vas pod svojo kontrolo, a čim pride čas, da se bodo Nemci umaknili, pride takoj oblast Ukrajine v roke bolševikov.

Nemci so dobili le eno osminko koruze, kolikor jih je bilo obljubljeno ob času mirovnega pogajanja v Brest-Litovsku.

Položaj v Beli Rusiji ni nič boljši. Nemci so tankaj nastavili stari policiste iz carjevih časov, katere pa ljudstvo tako sovraži, da se mnogi ne upajo opravljati službe.

Čehoslovaki so se zopet umaknili.

Vladivostok, 28. avg. — Pred nekaj dnevi so se umaknili kozaki pod generalom Kalmikovom na fronti ob reki Usur v Sibiriji in večje število bolševiške rdeče garde je pritisnilo za njimi. Bolševiški vojaški, preoblečeni kot kmetje in v vozeči se na kmečkih vozovih, so prišli na desno krilo in v ozadje Čehoslovakov, makar so jih napadli z ljutim ognjem iz lahkih topov. Čehoslovaki so se umaknili v večjo daljavo s precejšnjimi izgubami.

Čajkovski, predsednik v ruske vlade v Arhangelu.

Arhangel, 28. avg. — Nikolaj Čajkovski, stari revolucionar, kateremu so rekli 'oče ruske revolucije', je predsednik provizorične vlade na usurskem severu v Arhangelu. Čajkovski je izjavil, da se popolnoma strinja z izjavo ameriške vlade glede na intervencijo v Rusiji. Čajkovski je dejal: "Želimoh opoviti rusko fronto in reorganizirati Rusijo. Od zaveznikov ne zahtevamo drugega kakor da nam pošljejo čete, ki bodo šle pred nami, dočim pojedmo mi za njimi in uredimo republiko po željah večine ljudstva.

Bolševiki so se umaknili šest milj.

London, 28. avg. — Reuterjev dopisnik poroča iz Sangaja, da so zavezniške čete na fronti ob reki Usur v Sibiriji pričele splošno ofenzivo. Rdeča garda se je umaknila šest milj. Ameriške in japonske čete so na poti na usursko fronto.

Ta vest je prišla iz Tokija. Japonska cenzura je teko ostra, da ne dovoljuje podrobnih poročil o zavezniških operacijah v vzhodni Sibiriji.

Zopet ena vlada v Rusiji.

Bazel, Švice, 28. avg. — Iz Kijeva čez Dunaj poročajo, da se je zadnje dni šele v Samari 200 zastopnikov ruske ustavodajne skupščine in izvolil so novo vlado s Stepanovom od kadetske stranke in generalom Aleksajevim na čelu.

Buenos Aires, Argentina.

Mestne oblasti nadzorujejo prodajo mesa, ki ga prodajo mesarji občinstvu. Mesarji niso nič kaj

veseli te odredbe, toda pokoriti se morajo mestnim oblastim, ako nečejo, da jim zapro klavnice in mesnice.

Ameriške vesti.

KDOR NIMA KREPKIH ŽIV. OEV, NAJ NE VOZI AVTOMOBILA.

Estes Park, Colo. — Človek, ki ni hladnokrven in nima trdnih živcev, naj ne vozi avtomobila. Ljudje, ki se ustrašijo vsake malenkosti in zgube takoj priučnost duha, ne spravljajo le svoje ga življenja v nevarnost, če šofirajo avtomobil, ampak ogrožajo tudi življenje drugih ljudi, kar dokazuje žalosten dogodek, ki se je odigral ob reki Fall v sruo Rocky Mountain National parka.

Rev. E. F. Kimmelshue, pastor presbeterijske cerkve v Mouthu, Ill., je šofiral avtomobil po cesti ob reki Fall. Poleg njega so sedele še štiri osebe v avtomobilu. Okolica ob cesti je divje romantična in cesta se vije po klancih navzgor, da zopet drugje pada nizdol. Po lastni izpovedi se je Kimmelshue takoj zbal pota, ko je po klancu vozil navzgor in strah se ga je držal kakor klop kože. Privozil je na ravno pot in kolo je udarilo ob kamen. Udarec je vrigel za par palcev avtomobil s pota, a v tem trenutku je avtomobil švignil proti strmini in skočil raz njo. Vprašali so pastora, kako se je zgodilo, a mož pravi, da je bil v takem strahu, ko je zadel ob kamen, da ne ve, kaj je povzročilo nezgodo.

Posledica teh mehkih živcev in nepotrebne strahu so tri osebe mrtve, ena pa težko ranjena. Pastor je pa le malo opraskan.

NESREČE V RUDNIKIH SE MNOŽE.

Charlesburg, W. Va. — Rudniške nezgode so se v mesecu juliju zopet pomnožile v tej državi. Ubitih je bilo štiri in štirideset rudarjev, 40 v ravnih in 4 zunaj rudnikov. Med smrtne ponesrečenimi rudarji je trideset Američanov in štirinajst tujzemcev. Premog in skale so ubile pet in dvajset rudarjev; vozilci so jih usmrtili v rudnikih osem, zunaj njega pa enega; elektrika je ubila tri v rudniku in zunaj njega pa enega; drugi vzroki so usmrtili dva rudarja.

Številne nesreče dokazujejo, da je treba uvesti za rudnike ostre varnostne odredbe in da je treba strogo paziti na to, da se natančno spolnujejo.

TIHOTAPCI Ž OPOJNIMI PIJAČAMI IN NJIH SREDSTVA.

Toronto, Ont. — Tukajšnji tihotapci z opojnimi pijadami so tudi precej iznajdljivi ljudje v sredstvih, s katerimi ukanijo oblasti. Dolgo časa so uvažali opojne pijske v težkih zabojih, ki so bili zaznamovani, da je v njih električna oprema ali pa stroji. Policija je prišla tej tihotapski zvižaji na sled in je zaplenila 4,000 steklenic z opojnimi pijadami, ki so reprezentirale vrednost \$10,000 v veletrgovini. Opojne pijske so prihajale iz Pickeringa in Montreala.

NAČRT ZA ODDAJANJE ZEMLJIŠO VOJAKOM.

San Francisco, Cal. — Pričelo je gibanje, da se naselijo na državnih zemljiščih vojaški in industrijalni delavci po končani vojni. Načrt je sponočil Franklin K. Lane, tajnik za notranje zadeve, predsedniku Wilsonu. Na seji tukajšnje narodnega obrambnega sveta je bilo pismo z načrti prečitano in sprejeto so bile rezolucije, ki podpirajo načrt. Svet se nahaja v suhih krajih, kjer ni dežja, ali pa v močvirnatih. Napraviti bi treba naprave za umetno namakanje in za osuševanje močvirnatih tal.

IŽUČENI LADJEGRADNIŠKI DELAVCI ZAHTEVAJO DOLAR NA URO.

Washington, D. C. — Ižučeni ladjegradniški delavci so predložili delavskemu vojnemu odboru vladno pisano zahtevo, da se jim mezda poviša za dolar na uro, plaša dvojni čas za nadčas in 10 odstotkov nagrade za pomočno delo. Sedaj prejema jo ladjegradniški delavci približno 75 centov na uro.

Na pacifični obali zaslužijo ladjegradniški delavci povprečno pri osemurnem delavniku \$5.77 na dan, v drugih krajih pa od \$5.80 do \$6.50.

KDO JE KRIV?

Chicago, Ill. — Pred enim letom so ljudje mnogo govorili o dram, ki se je odigrala v stranski ulici in pri kateri je bila ustreljena 15-letna Grace Hagemann. Njena prijateljica, 14-letna Doris Anderson, je bila z njo, ko se je odigralo dramatično dejanje, toda molčala je o dogodku, kakor da se ni odigral.

Doris je stara štirinajst let, la se ima zvite še v dve kiti, toda pripovedovala je svoje žudezne doživljaje, kakor da ima že tri križe na svojem hrbtu.

Doris je bila kraljica "Mistične petorice" ali "Blaekovih naslednikov". Doris ali Dorica je bila tudi članica te čitice otroških nepridipravov, ki so nosili krinke, žepne električne žarnice in samokrese. Oboroženi so bili kot moderni banditje in njih pogovori so se sukali okoli vlomov, ropov, umorov in samomorov.

Dorica je izpovedala, da je Grace hotela usmrtiti najprvo dečka, — Rheinhardt Flecka, ki ga je ljubila. Pripovedovala je, da se je samokres sprožil, ko se je borila z ujo, da prepreči samomor. Priznala je, da je bila nanjo ljubosumna radi dečka.

Zdravniki so dognali s preiskavami, da je Dorica abnormalna. Za njen okus so le knjige, ki opisujejo zločine. Rada je zahajala tudi v kinematografsna gledišča, če so filmi pripovedovali o ropih in drznih banditakih činih. Po njeni izpovedi so vtisi, ki so prihajali iz "šundromanov" in slabih kinematografskih filmov, napravili iz nje, kar je postala. Ali škof Fallows je drugega mnenja. Po njegovih nazorih so starši vsega krivi, "šundromani" in slabi filmi pa nič. Seveda, če bi škof študiral socialne razmere, bi prišel do popolnoma drugih zaključkov, ker pa socialnih razmer ne pozna, je pa to povedati, kar se lahko ališaj povsod, kjer se shajajo ljudje, ki malo mislijo, še manj pa vedo.

Dorica je zopet v zaporu. Aretirana je bila v Winnetki v družbi dveh dečkov, ki sta ukradla avtomobil.

Otroci so prevozili v minolem teden 500 milj. Ponoči so taborili na prostem.

Dorica je tajila, da je njeno ime Doris Anderson, ko so jo aretirali. Dejala je, da se piše Mary Ryan. Toda bila je snarica Dorica, ki je dala pred enim letom misliti moralistom in učiteljem, kako odpraviti otroške zločine v sedanjih družbi. In ko so ji dejali, da stavi sive lasе svoji materi v glavo, je začepetala:

"Moja mati mi pove petdesetkrat na dan, da sem užalila njeno sree. Sita sem poslušati tole. Nisem pobegnila od doma, tuda Elizabeta in dečka so me povabili na avtomobil. Vrnili smo se pozno in da me ne bo mati zmerjala, sem se odločila, da ostanem za teden dni od doma."

Dekleta izroče mladinskemu sodišču. Kaj se zgodi z ujo? Odpošljejo jo najbrž v mladinsko polbojševalnico. Ali se bo poboljšala?

Take Dorice so povsod, ne samo v Chicagu, in čas je, da se merodajni faktorji pobrigajo, da se odpravijo vzroki v današnji človeški družbi, ki ustvarjajo Dorice.

NOVE ŽIVILSKE ODREDBE.

Washington, D. C. — Živilska uprava je izdala nove regulacije, ki postanejo veljavne s prvim septembrom in odpravijo dneve in obede, na katerih in pri katerih niso smeli servirati jedi iz pšenljene roke. Nova odredba tudi določa, koliko je treba kupiti nadomesti s pšenljeno moko.

Živilska uprava je preiskala živilske razmere v Združenih državah, Franciji, Italiji in na Angleškem. Na podlagi te preiskave je prišla do zaključka, da je treba še vpridhodnje v vseh teh državah hraniti s pšenljeno moko.

Živilska uprava naznanja, da je prišlo do sporazuma, da bo kruhu v zavezniških državah primešanih 20 odstotkov drugega zrna. Ta mera je pripravljiva tudi v Združenih državah. Vadeč tega določa nova odredba, da bo kruhu po 1. septembru primešanih 20 odstotkov druge moka in da morajo trgovci pro-

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. Inškop. 17. junja 1907 v drk. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODBOR: Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill. I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 80, Girard, Kans. II. Podpredsednik: Josef Kubelj, 9523 Ewing Ave., So. Chicago, Ill. Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Chicago, Ill. Kapičnikar: John Molek, 4008 W. 51st St., Chicago, Ill.

NADEZNI ODBOR: Jože Ambrožič, box 351, Canonsburg, Pa. Paul Berger, 741-1st St., La Salle, Ill. F. H. Tauscher, 674 Albany Ave., Rocksping, Wya.

POBOTNI ODBOR: Anton Hrast, Box 140, Canonsburg, Pa. Jože Radišek, box 432, Smithton, Pa. Rudolf Pieteršek, box 436, Bridgeville, Pa. Jakob Miklavčič, L. Box 2, Willock, Pa. M. Petrovič, 14315 Hale Ave., Colliswood, O.

UREDNIK PROSVETE: Jože Kavertak.

VKHOVNI ZDRAVNIK: F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio. VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošljejo na naslov: JOHN VERDERBAR, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

FRITOLBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošljejo na naslov: JOŽE AMBROŽIČ, box 351, Canonsburg, Pa. Fritolba preprijlivo vseblas, ki sta jih rekli prvi in drugi inštanca, se pošljejo na naslov: ANTON HRAST, box 140, Canonsburg, Pa.

VSE VSI DOPISI, razprava, članki, nasmalca 154, st "Prosveta" se pošljejo na naslov: UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, oglasi, se pošljejo na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657-57 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korrespondenci s tajništvom S. N. P. J., uroditeljem in upraviteljem "Prosvete" se rabite imeti ugradnikov, marveč napisati naslov, ki je ta naveden, ako šelite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

dajati pšenično moko z dvajsetimi odstotki nadomestila. Koruzna moka za koruzni kruh se bo prodajala posebej.

Trgovci, ki prodaja pšenično moko, na drobno, bo moral imeti v zalogi ječmenovo moko, koruzno moko ali koruzen zdrob. Z vsakim funtom pšenične moka bo moral prodati v proporelji tudi določeno nadomestilo.

V nekaterih krajih imajo trgovci tudi drugo moko na razpolago, ki lahko služi za nadomestilo in prihaja v trgovino pod imeni feterita, rižna, ovsena, bobova, fižolova, krompirjeva in ajdova moka.

VLADA PREVZAME ŽELEZNIČO V DRŽAVI UTAH.

Washington, D. C. — Vlada prevzame obratovanje Denver & Salt Lake železnice po pogodbi, ki je bila sprejeta od vlade in sodniškega upravitelja železnice.

Kaylor, Pa. — Društvo Skrb za Prihodnost, št. 244, SNPJ. priredi na Delavski dan dne 2. septembra slavnostno razvitje društvene zastave.

Pričetek slavnosti bo ob 1. popoldne.

Slovenska društva in drugo občinstvo vabimo, da jo poseji v obilnem številu, da skupno z nami praznujejo to slavnost.

NAPREDEK

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaj s njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni cen.

ANTON ZORNIK, Hermina, Pa.

RAD BI IZVEDEL.

Cenjene rojake v Italijanskem vjetništvu najljubndje prosim, da mi sporoče ako jim je znano kje se nahajata v vjetništvu Jakob in Franč Sprogar, doma iz Poljan, na Štajerskem. Ako bosta pa sama slučajno šitala ta oglas ju prosim, naj se blagovoli naznaniti svojem bratu. Poročati imam zelo važne stvari. Moj naslov je: Andrej Sprogar, 701 Wichita Ave., Lincoln, Ill. U. S. of America.

IŠČEM

svojega brata Luka Porenta, doma iz vasi Sv. Duh, obč. Starlog nad Škofjo Loko, Kranjska, pred dvema leti hival je v Butte, Mont. Rojake uljudno prosim če kdo ve za njegov sedanji naslov naj mi ga naznani, ali pa naj sam piše svoji sestri rojena Porenta sedaj: Ana Šlapiak, P. O. Box 21, Smithdale, Pa.

Dr. Koler SLOVENSKI ZDRAVNIK 635 Penn Ave., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je najstarejši slovenski zdravnik, specializirani v Pittsburghu, ki ima 25 letno izkušnjo v zdravniški praksi in je avtor mnogih knjig in člankov v medicinski literaturi.

Vse bolniki, ki prihajajo po sodno odločeno zdravilo po ohranjeni metodi. Kateri hitro ozdravijo, da vam proučijo možna sredstva, za katere, levede pri dno in jas vam bom zopet povrnil.

Kotanje savi, ki vodi le zdravilo zdravijo v kratkem času. Hiperole ali vedno hitro ozdravijo v 24 urah in sicer brez operacije.

Bolniki morajo, ki povzročijo bolečino v hrta in hrta in včasih tudi pri spuščanju vode, zdraviti s protivneto.

Novotestno, brezno, bolnica, občinno, sredstvo, ki zdravijo v kratkem času, ki nastanejo vialo medice krvi, zdravijo v kratkem času in ki gotovo ležati.

Urudne vrei v ponedeljkih, sredak in petkih od 9. ujutro do 6. popoldne. V torek, sredo in soboto od 1. ure sjutro do 6. ure sredo. — Op. navedeni pa da dva popoldne.

Pa pošli se delam. — Prilite vsakom. — Ne poslabite imena in števila! Zdravje vaše moške osebe.

Prof. Dr. Mullin ZDRAVNIK — SPECIALIST ZA SLOVENCE

411-4th Avenue (NA SPROTI POSTE) Pittsburgh, Pa.

ELEKTRIČNA PREGLEDNA S X LARKI.

Stari in izkušeni zdravnik, s 25 letno prakso. Zdravi vsakega in hitro vse bolnike, pljuč, želodca, obliki, tignaje, nervoznost, krvne bolezni, kakor tudi druge bolezni možkih. Odravni vsako bolezen katero prevzame v svojo zdravbo. Uporablja najbolje evropske, ameriške in ostalih delov sveta zdravila. Nite oca! Nazval bronhialno. Toles pregled popolnoma juna. Pri meni se zdravi vsilko Stevilo Slovencev. Uradna ura od 9. ujutro do 6. sredo, ob nedeljah samo od 12. do 2. popoldne.

Kedar vam poteče naročnina na "Prosveto", jo obnovite pravočasno, da se vam ne ustavi list.

OSAT.

Spisal Milan Pogelj.

(Konec.)

Družba pride iz gostilne in se smeje mladi dvojici. Doma še čujeta mati in hčerka, na mizi čaka starinski bokal rumenega vina, z belimi protom pregrnjena pogača in na podolgovatem krožniku zgoraj črnika in od načete strani sočno rdečkasta gnat. Postelja je visoko narahljana, da je treba priljčno splezati nanjo, in vsa pregrnjena z belimi in bleščočimi rjuhami, ki diše sveže in prijetno po domačem platu. Tik postelje je primaknjen stol in na njem stoji majhen svetilnik kozareček in poleg visoka zelena steklenica, ki je napolnjena z najboljšim domačim žganjem.

Zjutraj, ko se komaj zdani, gredo moški v goru in ženski objubujeta, da prideta popoldne za njimi s polnimi jerbasi peciva in slanine. Solnce vzhaja, vinogradniki so še na gori, že odpirajo bele hrame, pripravljajo stikalnice in brente in se razkropljajo med brajdami. Tam se oglašajo eden, tam drugi, tam pove dovtip Lipovčev Šimen, od druge strani se mu zasmeje Ljajakov Nace in ga podraži s pokaženo ženitvijo. Kakor se nagiblje dan, tako raste dobra volja. Po hramih evljuje stikalnice, mošt se cedi v lesene goliče, močan vinski duh napolnjuje prostor, gospodar zajema s staro majolico v prostrani kadi, pokuša sam in mlaska z jezikom, pomišlja in kima, zajema v drugo in ponuja še sosedu v pokušanju, v pomislek in izjavo.

"Bog jo je dal!" — govori hvaležno in zadovoljno. "Pozna se, da jo je Bog dal! Tako je ta kaplja, kakor bi je bili iz nebes nastregli!"

Ko se nagiblje dan, pridejo ženske v širokih belih predpasnikih, s pisanimi rutami okoli pleč in z ogromnimi in na vse načine križastimi jerbasi na močnih in zarjavelih glavah. Mladina jim uka nasproti, možje in stari vihte s pajčevinami preprežene klobuke in jih kličejo od daleč po imenih. Vianko so nakopičeni pasasti jerbasi in na mnogi strani kuka izpod belega prta okroglasta kost debele kranje ali glava pečenega koštruna ali kljun rumenega petelina. Zdaj — nenkrat — v mraku se je napolnila vsa gora s samimi pesnimi. Kakor bi se izpremenili vsi ti stoteri kmetje, ki šume med trtami in se vrtijo po zidanicah, črne murine, polegli po brajdbah in zapeli zdaj, ko se je storil miren in priazen jesenski večer. Ali lepo zapeli, ne samo zažingali. O gori bi povedali v pesmi, kjer žlahtna vinska trta rase, o zlati vinski kaplji, ki daje žilam kri in moč, o starčku, ki je živel tam v vinskih gorah, izpraznil na smrtni postelji zadnjo kupo te rujne tekočine in se pripravil k njo v roki samemu nebeškemu očetu: "Se tale kozareček — pa bom prepeval vekomaj tvojo čast in slavo!"

— Sosed se brati s sosedom, fant s fantom, mož z možem, vsekrižem prigovarja drug drugemu, "naj prine kupice v ročico, haplje Tinetu zdravico" in še posebe zabljučje:

"Čisto ga ven izpij, drugemu nalij — saj imaš modro glavico!"

In vsi ti navepi so tako mehko in prijetni, tako priljudno zaokroženi, da silijo peven in pivcu smeh na usta.

Že pozno zvečer je prijel Frane brata Toneta

v zidanici pod pazduho, ga odpeljal na plano, ga potisnil tik sebe na klop pod brajdo in mu povedal nekaj zaupljivega in odkritosrčnega: "Ali poznaš ti sosedovo Marjeto?" — je vprašal. "Ali se je še spominjaš?"

"Se!" — je odgovoril Tone. "Tisto, vidiš?" — je zaupal Frane — "njo imam rad. In tudi ona mene: prisegla mi je. Njo bi rad za ženo!"

"Da!" — je pritrdil Tone. "Ali kaj naj jaz storim pri tem?"

"Reci očetu!" — je svetloval in prosil Frane. "In materi — obema reci! Dajte mu jo, svetuj, pred pustom ga poročite! Tako govori, tebe bosta ubogala!"

"Hočem!" — objubljuje mladi Žalovec. "Daj mi roko!" — šli brat, stiska desnico in se vnaprej zahvaljuje. "Hvala ti — zame in zanjo, hvala ti!" — Vračata se, brat se ga okleplje okrog ram in poje na vse grlo.

Vsi so že pospali, petje je utihnilo, samo še on sam se premetuje po slavnem ležišču in ne more priekati spanca. Kakor v pobnu se oglasi z neumljivo besedo in sestra Milica, ki leži blizu njega, nenkrat izpregovori in polahko vpraša: "Ali še ne spiš, Tone, ali še ne spiš?"

"Ne!" — pove Tone in umolkne. In čez nekaj časa zopet povzame Milica: "Misli se mi blodi po glavi, pa ne morem zatisniti oči!"

"Kakšne misli?" — vpraša brat in Milica molči in se po dolgem odgovoru oglasi: "Ni; da bi pravila, ni mogoče!" — In kasneje doda: "Ali bi me ti razumel, ali se mi ne bi smejal?"

"Ne!" — objubi brat in skriva svojo pozornost z naglimi in točnimi pritrjevanji in odgovori. "Vidiš," — pripoveduje Milica s tišjim glasom, — "ali ti veš, kje se pravi v naši vasi pri Jurjevih?" — Čaka, da brat pritrdi in zopet nadaljuje: "Tam imajo študenta Lojzeta in tisti mi je rekkel, da me ima rad. O Božiču zopet pride. Ali je mogoče, da me ima rad?"

"Mogoče je" — pravi Tone — "kako bi ne bilo mogoče?"

A Milica ne verjame in je vaceo zadovoljna z bratovo izjavo: "Saj ni mogoče, kako bi bilo mogoče, kako bi bilo?" šepeta sama sebi —

Teden dni so ostali vinogradniki v gorah in se šele v soboto pred prazniškim dnevom vračali proti vasi. Mladi Žalovec je bival z njimi in se z njimi vračal v domačo hišo. Zdaj proti koncu njegovega dopusta, ki ga je bil doma napovedal, je postajal zanj vsak bodoči dan težji in grenkejši in usodnejši. Iti je bilo treba, odpraviti se, odpeljati se, ali nikjer ni bilo več zanj mesta, nikjer cilja, kjer se vrši njegovo delovanje, njegov vsakdanji posej in služba. Enkrat samo v vseh teh dnevih je hotel povedati resnico, razkrinkati samoga sebe do mozga in razočarati navzoče. Močno je pil tisti večer, nenavadno, pričel se je smejati in šaliti. Zaobrnil je najprej tako, kakor bi pravil o svojem prijatelju. Ali vsi so bili enih misli: "Nevreden človek!" — so dejali. "Ni za delo, ni za življenje. Kakor osat med rastlinami!" — In zdaj je pokazal nase in se zasmejal bridko, kakor se mu je zdelo, grenko: "Jaz sem tisti osat!" — In tudi drugi so se zagrohotali, ali veselo in pristožno.

"Jaz sem tak osat!" — je povedal resno drugič, ali vsi so se smejali. In sam sebe se je nenadoma prestrašil. Da bi ti ljudje spoznali resnico,

naj nihče ne želi nekati, da bi kdaj zagledali golo, nesrečno resnico!

Sedmi dan pa, ko se je sešel zopet z mizarjevo Tino, je duševno onemogel kakor preplašeno dete. Ko sta se menila v vrtini šopi in je sedela Tinica na njegovih kolenih, mu je nenadoma zmanjkalo besed, nekaj duševnega se je razlilo po prsih, grlo se je stisnilo v bolečini in oči so se zamogle. Deklica ni videla v zraku ljubljenevega obraza, samo krčevit pritisak njegovih rok je čutila na svojem životu in mirno vprašala: "Ti, dravec, zakaj me tako stiskaš?"

Takrat so se mu nenadoma izlile iz oči solze, teklo jo lelih in kapale od trepalnic na deklincine lase, na njeno čelo in njena senca. Oklenila se ga je, stisnila glavo k njegovemu obrazu in pričela še sama jokati. "Oh, do solz te imam rada!" — je jecala trgnuta in komaj umljivo — "da, do solz — tako — kakor imaš ti mene! Ali nič ne boji žalosten — nič ne boji otožen — vse bo še dobro, lepo, blago! Avgusta meseca — takrat se yzameva, takrat poslanem tvoja — samo čisto tvoja — ali me poslušaj!"

Oba se pomirita, deklica se vzravpa v naročju, premišlja nekaj in se nepričakovano oglasi: "Ali da bi se šla zdaj v mesto sama kuhati učiti — to je neumno, ali ne? Čemu?"

IV.

Tece osmi dan, nastopi deveti. Žalovec se ogiblje družbe, ždi v samotni ali hodi po polju in gozdih zadaj za vasio. Materi se smili, ker se ji zdi, da bi še rad ostal pri njej, pa mu ne dovoljuje služba. Tinica se tolaži s svatbo in šteje na drobne in rožnate prste, koliko mesecev je še do avgusta, koliko tednov mora še preteči. Oče ostaja vedno premišljen možakar, posmeje se in pravi: "Jutri bomo pa zapregli Luceo in odpeljali Toneta na postajo. Cesarica dežela! — rad ga imam, pa bi ga še s svojimi nauki pripravil ob službo! Kajpada! Iti mora, to se razume! Služba je služba!"

Deseti dan napoči, pred hišo stoji kolesej in spredaj hrče in koplje okrogla Luca, kakor bi se ji mudilo še danes za deveto goro. Frane se poslovi na pragu od brata, oče stopi spredaj na voz in urejuje med prvsti vajeti, Milica sede tik njega, in zadaj se uravnata mati in Tone. Naglo drče koleseja po cesti. Nenadoma se pripeljejo do mizarjeve gostilne. Tinica stane na pragu, belo obleko ima na sebi, v lica je rdeča in v rokah drži kito evetja. Ustavijo se. Mati posadi Tinico tik sebe, krčmar in krčmarica se prikažeta na pragu, dobroljno in šegavo pozdravljata in strežeta z vinom. Zopet zdrči kolesej dalje, zadaj za njim lete veseli klici, znani kmetje se umikajo k cestnemu robu, smehljajo se in anemajo klobuke. Tam izmed dreves se kaže železniška postaja, blizu ceste teče dvoje železniških tirov, ki bežita v rahlem loku po ravnini in se tam v dalje stekata v eno samo orto.

Miren jesenski dan je. Ni solca, ni sapa, nebo je megleno in jasnosivo, jate ptic se izpreletavajo pod njim in se dolgočasno oglašajo. Tam na levi teče širok potok in ob njem stoji starinski mlin, ki neprenehoma šumi in ropoče. Troje črnih in ogromnih koles se suče ob njegovi steni in med njimi oplakuje in prši na vse strani razpenjena in mleku podobna voda. Preko polja sem prileti rjav pes, laja na ves glas, teče za vozom in zaostane nekje zadaj v obcestnem grmičevju.

Zdaj se je voz ustavil, Luca otrse grivo, potniki poskačejo s koleseja in ženske si uravnavaajo krila. Nekdo govori o vozem listku, Žalovec ne ve kdo, ali vaceo gre naprej v postajne prostore in si kupi listek. Vsi gredo za njim in se postavijo zunaj na peronu v krog.

Dvoje, troje železniških čuvajev hodi okrog voglov, sicer ni nikjer nikogar. Na steni brni enakomerni električni zvonec, ki naznanja prihod vlaka. Izza zadnje stene zavije poštni voz s snhim, živim konjem, ki enakomerno pokaključje.

"Za Božič" — govori oče s prijaznim glasom — "je gotovo pridi! Če veš ne, za en sam dan. Rad bi, da bi skupaj božičevali!"

Tina nič ne govori, tudi Milica ne. Prva drži v roki rdeče rože in je videti, kakor da bi bila nanje pozabila, ali bi več ne vedela, komu jih je namenila. Mati govori o zdravju, želi srečno vožnjo in vprašuje, kdaj dospel vlak v Ljubljano, kdaj do tiste postaje, kjer službuje njen sin. Med vseni plava nekaj otožnega, sanjavega. Radi bi ostali vsi skupaj, pa ne morejo. Enega od njih kliče življenje v druge kraje.

Žalovec je ves blede, vidno zmeden. Misli mu begajo po glavi, pod senem mu tolčejo žile kot kladiva, po ušesih mu šume in zvone plušni in neumljivi glasovi. Vsak hip pogleda z očmi v daljavo po ravnini, odkoder pričakuje črne in kadeče se lokomotive. Misli nanjo kakor na pošast in grozno mu je. Zdaj — ta trenutek se je prikazala. Spočetka je majhna in črna, a vsak hip postaja večja in ogromnejša. Glavo nosi pokonec in iz nje se vale dolgi in nepregledni oblaki gostega dima. Rohni, ropoče, praskata, mirno se bliža mogočno, kakor bi plavala na nevidnih krilih ped nad zemljo sredi teh poljan in holmov. Na vse strani puhti od nje silovita moč, ki se širi po ozračju kakor grom neba ali bobnenje potresa. Oster žvižg se oglašja iz nje, reže zrak kar nevidna ostrina in se zajeda v uho kakor nekaj bodečega in nevarnega. Železničarji tekajo pred postajo, dvoje, troje potnikov izstopi, vlak stoji črn, dolg in šumeč.

"Kdaj se zdaj vidimo..." — se nanaglomla oglasi Žalovec, v obraz je blede kakor rjuha, roke se mu tresejo, govori, kakor bi bil nenkrat oslabe, onemogel in glava mu leze nekam na prsi proti zemlji.

"O Božiču!" — odgovorja nekako za njegovim hrbtom oče in tudi njegov glas se je izpremenil, postal je votel. "Ako Bog da zdravje!" — dostavlja. "Ako Bog da!"

Tinica zaihti in zakrije oči z belim robcem, Žalovec se oglasi čisto rahlo in obupano: "Nikoli več se ne bom videli!" — Izpregovori in se hipoma oklene s trepetajočimi rokami materinega vratu, kakor bi pri njej iskal zavetišča in rešitve. Oklepa se je tesno, kakor bi ne maral več od nje.

Vlak že žvižga, oče izpodbuja, da je treba vstopiti, sin omahuje tik matere, hoče oditi, odhaja, Milica kliče za njim in mu ponuja bel, z jedlim napolnjen zavoj, lokomotiva zahrope in se zgane, vozovi sunejo drug ob drugega, mati se oglasi prestrašeno, skoro zajecel: "Kaj ti je, Tone, kaj ti je!"

Tone leti nekam v sredo vlaka, iztegne roko, da bi se oprjel voznega ročaja, zagradi mimo v zrak in med bežeče železje, sklino in pade. Vse zakriči kakor podivjano, zavornice zaškripljejo, lokomotiva zabučti in se ustavi, vozovi se sujejo med seboj in obtičijo črni in mirni. Žalovec je že mrtev.

Milko Vogrin.

Novela. — Spisal dr. Stojan.

(Nadaljevanje)

Precej dolgo je opazovala mati svojega Milka, ki se je baš jako ognjevit vadij z orožjem. "Zakaj mu bo to?" misli si zdaj. "Ali ima s kom kak boj? Ali je Bog ne zadeti, znorel ali kali!"

Globok vzdihljaj se ukrade pri teh mislih iz materinih prsi, in v tem hipu obrne se tudi Milko na stran. Lahko si mislilmo, kako je Vogrin zdregetal in se stresel, videč pred seboj — svojo mater!

"Moj Bog, kaj ti pa je, Milko?" vpraša ga zdaj mati. "Zakaj ne greš spat. Ali ne veš, da je že polnoči? Saj je še jutri tudi en dan!"

Milko ne odgovori nato. Bal se je, da ne bi izdal svojega tajnega namena.

"Čudno se mi zdi, da se začneš na enkrat danes vaditi na sabljo," nadaljuje zopet mati. "To ne pomeni nič dobrega, Milko! Jaz se bojim za te. Vedno slutim, da imaš na skrivnem kakše spletke. Tudi v nedeljo večer bilo je menda najbrž tebi to namenjeno, kar je gospoda Riharda zadelo. Hvala Bogu, da mu je le boljše, kakor si mi pravil! Noben človek ni brez sovražnika, tako ti kakor jaz ne!"

Vidiš, Milko, povedati ti pač moram, kar že imam dolgo na srce. Ti si prišel k meni domu, ali doma nisi skoro nič. Vsa dan greš v jutro od doma in prihajaš že le zvečer po noči domu. Zadržna dneva še spal nisi doma! Rada bi se bila o maršadem s teboj pogovorila; saj se že nisva dve leti videla. In moj Milko, Bog ve, ali me še najdeš na svetu, ko prideš zopet domu. Jaz sem se že postarala. A star človek je kakor

kaplja na vejici, ki že pade na tla, še le sapica potegne!"

Pri teh besedah vzdihne mati-ea globoko, in solze ji ulijejo po velem licu. Vogrin pa je slonel ob mizi kakor skesan grešnik, nepremišljeno gledaje v tla. Hudo so ga pretresle materine besede, in tudi njemu je prilezla grenka solza v oči. Mrklo pa je svetila luč in mračno obevala sobo. Solz nista torej videla sin ne mati drug drugemu v oči, a tembolj pa sta vedela drug o drugem, kaj čuti njuno sree v prsih!

"Vi imate prav, mati," odvrne tiho Vogrin. "Življenje naše je kakor kaplja na veji. Tudi mlad človek ne ve, kdaj in kje ga smrt pokosi!"

Po tej opazki molčita zopet oba. Naposled pa izpregovori mati:

"Ako se ne motim, Milko, zahajnaš ti tja doli k Skenovskim. Že ono nedeljo, ko smo netilli kres, spoznala sem, da sta si tista gospica in ti kaj zelo na roko. Res, da te je že toliko moza, da bi lahko ženo imel. Tudi dekle je lepo, ponižno in prijazno, ali meni se vendar ta tvoja misel ne dopada. Kdor previsoko leta, nizko obsesti, pravi stari pregovor.

Bojim se, Milko, da boš tebe zaradi tega še budo glava bolela. Dekle je zelo bogato, stari visoki in plemeniti, a ti Milko, ti si ubožnih starišev sin! Mi prebivamo pod slavnato streho, oni pa v mestnih palačah. Ti si seveda učen in študiran, ali na to ne gleda bogatija! Meni se vedno zdi, da bi bilo najboljšje za te, ko bi si ti to misel in ljubezen izbil iz glave. Saj je še potem časa dovolj ko cesarsko službo dobiš, da si poličeš tovaršico tebi primerno.

Glej, za gospico Skenovsko poznanja se mnogo gospodov. Med njimi je gotovo tudi oni ogrski častnik, ki je zdaj v Porečah. Pravijo, da je neki baron in bogati ogrski plemenitaš. Kaj moreš ti

proti takemu, naj ti tudi dekle ljubilo tebe, a ne onega? Ali ne veš, da morajo take mestne deklice storiti to, kar jim stariši veleljajo?

In če se ne motim, ta ogrski baron te tudi povsod zalezuje ter že slutiti, da mu ti v škodo zahajaš. Ono noč, ko so počivali Skenovski pri nas, bil jim je tudi on za hrbtom. Ko sem namreč v jutro, ko se je danilo, vstala, videla sem skozi lino s podstrešja, da je stopil mož v častniški obleki iz naše pojarje. Šel je naravnost proti jezeru, kjer smo bili priklenili čolne, in potem se je peljal sam prek jezera proti Porečam.

Kdo bi to bil, ne vem prav. A zdi se mi pa le, da je naše goste in tebe zalezoval, in ko ga je ploha zasačila, spravi se je počivati v našo pojarje. Dalje pa tudi mislim, da je morda ravno ta baron hotel zadnjice tebe, svojega zopernika, uničiti, ker se boji, da bi mu ti ne izneveril — njegove bogate ljubice."

Vogrin je spoznal, da ima mati prav. Tudi on sam je že dolgo opazoval, da ga baron Robert neskočno sovraži in se nalaš ogiblje njegove družine. Ali ko mu je mati še povrh naznanila, da je bil morda on, Robert sam pod njihovo pojarje in je tedaj zalezoval Olgo in njega, stresel se na vsem životu; tako ga je ta misel iznenadila. Bilo mu je pa vse verjetno, in zdaj si je tudi tolačil, zakaj ga hoče Robert na vsak način ugonobiti. Da bi Milko samega sebe ne izdal in ob enem potolažil svojo mater, odgovori mirno:

"To ni vse tako, kakor si vi mati, mislite. Gospa Skenovska kakor tudi njena hči sta mi res prijazni; vlasti pa me ima Rihard jako rad. Zato zahajam večkrat k njim. Ali o srčni ljubezni Olgo in menoj ni tu govora. Tisti ogrski častnik nima tedaj prav, ako misli, da mu jaz odvracam

gospico Olgo od mene, on zatorej iz ljubosumnosti zalezuje ter mi streže po življenju, kakor vi menite.

Da pa vidite, da je vse res, kar govorim, povem vam, da odidem jutro jutro nazaj v Belo. Le jutri še ostanem toliko tukaj, da se v Porečah od znancev in prijateljev poslovim. Predno pa grem na Dunaj, še pa pridem enkrat k vam domu. A tedaj ostanem samo pri vas in ne grem drugam nikamor!"

Vogrin je seveda skušal materi marsikaj zatajiti, da bi ji ne delal težkega srea. Tudi to, da še sedaj ni državne službe dobil, zamolčal ji je, da ne bi žalovala.

S to Milkoovo izjavo delala se je mati le na videx zadovoljno, a verjela mu ni, kar je govoril. Še bolj pa se ji je vse sumljivo zdelo, ko je Milko trdil, da se le kar tako brez posebnega namena vadi na sabljo, češ, sicer bi vso vojaško urnost pozabil! Pravil je tudi, da se zdaj približujejo hudi vojskni časi. Tedaj pa je treba, da se že, dokler je še mir, pripravljaja na vojsko. Saj bi se u-tegnili tudi njega med vojake poklicati!

Vse to je seveda sililo mater na smeh, ker ni ničesa vedela o tedanjem političkem stališču v Avstriji niti o herolinskem kongresu. A sinu ni očito oporekala, tembolj si pa mislila, da zakriva on tajnosti pred njo. Nekaj časa sta se še pogovarjala, a potem se ločita, ne vedoč, kaj prinese prihodnji dan!

Vogrin se je bil v svojih vajah tako utrudil, da je nato dobro in trdno spal. Ker se je pa še le ob dveh po noči vlegel k počitku, spal je v jutro, dokler ga ni vzbudila mati prinesivši mu zajutrek.

Mati in Režika ste že bili doma vse pospravili, delavei in drugi poslali so že odšli na polje, ko je Milko vstal. Bil je zdaj celo sam

doma, in to mu je bilo prav. V vsi naglici poišče si velik gonilni brus ter jame sabljo ostriti. To delo je srečno dovršil, tako da ga ni nikdo videl pri njem. Ali mati je vendar s polja prišedši, spoznala, da je rabil nekdo brus. Mislija je seveda pri tem takoj na Milka, in njeno srce je prihajalo otožno in žalostno. Rada bi ga bila vprašala, kaj je brusil. Ni li morda ostril svoje sablje? Ali Milka ni bilo več doma in tudi njegove sablje nikjer!!

Malo predpoldnem veslal je iz Dol mlad in čvrst mož v vojaški obleki, z zlatim portepajem in opasan s svetlo sabljico. Bil je dr. Vogrin, geserni častnik 8. ogrskega pešpolka: "baron Abele". Šel je k Skenovskim: poslavljat se. Nikdar se še ni tako težko vozil v Poreče kakor danes. Z vso silo je moral vesla v mirno jezero zasajat, da se je čoln premikal. Po dolgi in trudapolni vožnji dospel vendar do obrežja. Zdaj se napoti k svojem prijatelju dr.

Sirniku, ki ga je že pričakoval. "Misliš sem skoro, da te ne bo, ljubi moj Vogrin," opomni Sirnik. "Kako se kaj počutiš?"

"Teško mi je bilo pri sreč, ko sem zapuščal dom. Moram ti reči, dragi prijatelj, da bi se ne bil mogel premagovati, ko bi bili mati tedaj doma, ko sem odhajal. Ne bojim se sicer ničesar. Zase pričakujem dobrega uspeha in konca, ali človek ne ve nikdar, kaj se utegne vse pripetiti: kajti moj nasprotnik mi na vsak način streže po življenju."

(Dalje.)

NA PRODAJ.

Proda se 80 akrov obsegajoča farma, 35 akrov je izčiščenega in posejanega, 6 akrov je izoranega, drugo je trava, detelja, a ostalo pa je poraščeno s trdim lesom. aZ vsa nadaljna pojasnila glede cene in drugih informacij se obrnite pisмено ali pa ustmeno na lastnika: John Kirn, P. O. Box 62, Willard, Wis.

Desetletnica društva "GLAS NARODA" številka 89, S. N. P. J.

VABILO NA SLAVNOST IN VESELICO

katero priredi

DRUŠTVO GLAS NARODA ŠTEV. 89, S. N. P. J. DNE 2. SEPTEMBRA NA (LABOR DAY.)

Uljudno vabimo vsa društva in vse slovensko občinstvo iz naše okolice, da se blagovolijo v polnem številu udeležiti slavnostne veselice. Igrala bo izvrstna slovenska godba iz Canonsburga, Pa. Za prazne želočee in žejna grla bo izvrstno preskrbljeno, tudi plesa in druge zabave ne bo manjkalo.

Naše društvo bo čakalo na postaji z godbo na čelu zunanja došla društva ob 9 uri ter ob 10:10 dopoldan in od tam jih sprejmemo do prostora zabave.

Toraj na svidenje vsem dne 2. septembra, 1918 na Midway, Pa. kliče ODBOR!